

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Hakkında Görüşleri

Social Studies Teachers' Views on Gender Equality in Working Life

Ayşe SEYHAN *

Elif ZAIMOĞLU**

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 16.10.2024

Kabul Tarihi: 24.04.2025

Doi:

10.20296/tsadergisi.1568124

Anahtar Sözcükler:

Sosyal Bilgiler

Çalışma Hayatı

Öğretmen

Cinsiyet Eşitliği

ÖZET

Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumun kadın ve erkeğe attığı değer, tutum, davranış ve rollerle ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. İş hayatında mesleklerin kadın ve erkek işleri olarak ayrılması ve cinsiyet temelli beklentiler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmekte ve bu eşitsizlik, nesilden nesile aktarılan yargı ve değerlerle devam etmektedir. Eğitim, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal bilgiler dersi, toplumun tutumlarını, davranışlarını, toplumsal yapıyı ve değerleri öğrencilere kazandırarak, onların toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitsizlikleri hakkında bilinçlenmelerini sağlar. Öğretmenlerin bilinçli ve eşitlikçi yaklaşımları çeşitli öğretim yöntemleri, teknikleri ve etkinlikleri, öğrencilere bu değerleri benimsetmek açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Olgubilim (fenomonoloji) yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 34 öğretmen oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı tutum, davranış, rol ve beklentilerin farkında olduklarını göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için medya ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak kamuoyu oluşturulmasını ve yaygın eğitim yoluyla vatandaşların bilinçlendirilmesini önermektedir.

Article Information

Submission: 16.10.2024

Acceptance: 24.04.2025

Doi:

10.20296/tsadergisi.1568124

Key Words:

Social Studies

Working Life

Teacher

Gender Equality

ABSTRACT

Gender inequality in working life is related to the values, attitudes, behaviors, and roles that society attributes to women and men. The division of occupations into men's and women's jobs and gender-based expectations create gender inequality in working life, and the judgments and values reinforce this inequality passed down from generation to generation. Education plays an important role in gender equality in working life. The social studies course is a course that teaches students the attitudes and behaviors, social structures, and values of society and raises students' awareness about gender roles and inequalities. Students can adopt these values through teachers' conscious and egalitarian approaches, various teaching methods and techniques, and activities for gender equality in working life. This study aims to determine social studies teachers' views on gender inequality in working life. The research, conducted using the phenomenological approach, involves a study group of 34 teachers. The data obtained through a semi-structured interview form were evaluated by content analysis. The study results show that social studies teachers are aware of attitudes, behaviors, roles, and expectations that are contrary to gender equality in working life. To ensure gender equality in working life, social studies teachers recommend creating public opinion in cooperation with the media and non-governmental organizations and raising awareness of citizens through non-formal education.

Atıf İçin

Seyhan, A. & Zaimoğlu, E. (2025). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Hakkında Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(2), 547-567. doi: tsadergisi.1568124

* Doç.Dr. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Rize, ayse.seyhan@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1741-4878

** Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Rize, aaelif53@gmail.com, ORCID: 0009-0008-8639-5942

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumların kadın ve erkeği birbirinden ayırt etme biçimini ve kadın ile erkeğe yüklenen toplumsal rollerin sosyokültürel bakımdan tanımlanmasını ifade etmektedir (Dökmen, 2014; Günindi Ersöz, 2016). Toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumda var olan kurumların (aile, iş, eğitim, din, siyaset vb.) kadın ve erkeğe sunduğu hakları, fırsatları, kaynakları ve gücü eşit şekilde paylaşımlarını ifade ederken; toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bir cinsiyet grubunun diğerine karşı olan eşitsizliğini tanımlar (Ecevit, 2003). Kadın ve erkek bireyler arasında sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi alanlarda yaşanan farklılıklar, toplum, devlet ya da aile tarafından desteklenmekte ve kadın ile erkeğe ilişkin kalıp yargılar dayatılmaktadır (Pınar vd., 2008). Toplumların tümünde, doğumla birlikte gelen genetik özellikler kültürel olarak yorumlanmakta ve hangi davranışların ve eylemlerin kadın ya da erkeğe özgü olduğuna, hangi haklara, kaynaklara ve güce sahip olmaları gerektiğine dair beklentiler oluşmaktadır. Toplumların kadınlara ve erkeklerle attığı roller zamanla değişebilse de, bu roller toplumsal süreçler sonucunda sonradan inşa edilmektedir (Gültekin vd., 2013). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenleri arasında, toplumsal cinsiyeti şekillendiren kadın ve erkeğin birbirini tamamladığına dair inançlar, sosyalleşme sırasında öğrenilen önyargılar ve kalıp yargılar ile bu unsurların sürdürülmesini sağlayan kurumlar bulunmaktadır. Ayrıca, sosyokültürel unsurlar, tabular, örf ve adetler, aile yapısı, inanışlar, medya, küreselleşme, yoksulluk, siyaset ve ekonomi politikaları gibi faktörler de bu eşitsizliğe katkıda bulunmaktadır (Adaçay, 2014). Kadın ve erkeğe atfedilen toplumsal roller, küreselleşme ve şehirleşme gibi etkenlerle değişim göstermektedir. Bu değişim, ev ve iş hayatında rol değişimlerini ve uyum süreçlerini de beraberinde getirmektedir (Günay ve Bener, 2011).

Çoğu toplumda meslekler yatay şekilde katmanlaşmakta ve “kadın işi” ya da “erkek işi” şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Genellikle kadınlara atfedilen işler, düşük statüye sahip, güvencesiz ve vasıf gerektirmeyen alanlarda yoğunlaşırken; erkeklere özgü olarak tanımlanan işler ise yüksek ücretli, sorumluluk içeren, güvenli ve nitelikli pozisyonlar olarak öne çıkmaktadır. Kadınlar, ücret alarak çalışabilecekleri bir iş bulsalar dahi erkeklere göre daha kötü ve güvencesiz çalışma koşullarını kabul etmek zorunda kalmaktadır (Parlaktuna, 2010; Rayaprol vd., 2023). Toplumsal eşitsizlikler, sosyoekonomik kalkınmayı olumsuz yönde etkileyerek ülkelerin sürdürülebilir gelişimi önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Tüm bu dönüşümler sonucunda, kadınların toplumsal rol ve statülerinin hak ettikleri konuma ulaşması, ülkenin toplumsal ve ekonomik ilerlemesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu hedeflere ulaşılabilmesi ise ancak bilinçli, kapsayıcı ve nitelikli bir eğitim politikasıyla mümkün olabilmektedir (Özaydınlık, 2014). Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenildiği ilk sosyal kurum aile olup, bireylerin cinsiyetlerine göre farklı biçimlerde sosyalleştirildikleri gözlemlenmektedir. Kadınlar genellikle annelik rolü ve ev içi sorumluluklarla özdeşleştirilirken; erkekler ise evin reisi olarak konumlandırılmakta ve ailenin maddi-manevi sorumluluğunu üstlenecek bireyler olarak yetiştirilmektedir (Günindi Ersöz, 2016). Ataerkil toplumsal yapılar içerisinde erkekler, çoğunlukla güçlü, cesur, liderlik vasfına sahip ve her türlü zorluğun üstesinden gelebilecek bireyler olarak konumlandırılırken; kadınlar ise duygusal, şefkatli, aile odaklı, sadık ve erkekleri destekleyici rolleriyle tanımlanmaktadır. Bu durum, erkeklere atfedilen rollerin toplumsal açıdan daha değerli ve merkezi roller olarak algılanmasına yol açmakta; buna karşılık kadınların ise çoğunlukla erkek rollerini tamamlayıcı bir konumda konumlandırılmalarına ve bu ikincil rolleri içselleştirmelerine neden olmaktadır (Cangöz, 2013).

Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir toplumsal düzenin inşasında aile ve eğitim sistemine önemli sorumluluklar düşmektedir (Bayramoğlu, 2015). Ailede başlayan ve okulda devam eden eğitim süreci, toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alan bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama noktasındaki rolü hayati öneme sahiptir. Özellikle öğretmenler, eşitlikçi değerlerin öğrencilere kazandırılmasında anahtar aktörler olarak kritik bir konumda yer almaktadır (Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019). Kadınlar ve erkekler, eğitim, çalışma, sosyal ve politik hayata katılırken, toplumun onlardan beklediği roller belirleyici unsur olmaktadır. Bu toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin eğitime erişimini ve devam edebilmesini, çalışma hayatına katılımını, mesleki ilerleme ve kariyer fırsatlarını etkilemektedir. Bu roller, yerel, bölgesel ve ülke genelinde kadınlar açısından olumsuz bir dengesizlik doğurmaktadır. Her iki cinsiyetin üstlenmesi beklenen roller, bireylerin

tüm yaşamını derinden etkilemektedir (Aslanpay Özdemir, 2023). Eğitim, kadınların çalışma yaşamına katılımında karşılaşılan sorunların aşılmasında temel bir araçtır. Ancak, eğitimle ilgili tercihler çoğunlukla iş yaşamına atılmadan önce şekillenmekte ve bu tercihler üzerinde toplumsal beklentiler ile değer yargılarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. Toplumun kadına yönelik geleneksel roller doğrultusunda yaptığı yönlendirmeler, kadınların eğitim ve dolayısıyla meslek seçimlerini sınırlandırabilmekte; bu durum da kadınların mesleki tercihlerinin ne derece bilinçli ve rasyonel olduğu sorusunu gündeme getirmektedir (Parlaktuna, 2010). Kadınların meslek seçimlerinde daha rasyonel ve özgür bireyler olarak hareket edebilmeleri için, eğitim programlarının içeriklerinden toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcı söylem ve yaklaşımların arındırılması gerekmektedir (Günindi Ersöz, 2016).

Okullar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesinde ve öğrencilere eşitlikçi tutumlar ile rollerin kazandırılmasında kritik bir toplumsallaşma aracıdır. Bu bağlamda, okulların toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici bir rol üstlenmesi, eğitim süreçlerinin etkili ve kapsayıcı olabilmesi için büyük önem taşımaktadır (Parlaktuna, 2010; Ünal vd., 2017). Öğrenciler, okul öncesi dönemden itibaren cinsiyete dayalı kimlik oluşumunda toplumun beklentilerine göre roller ve sorumluluklar benimserler (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği [TÜSİAD], 2000). Okulların, resmi programlarında tüm öğrencilere eşit ve adil bir eğitim ortamı sunulurken, örtük programlarında ise cinsiyet ayrımcılığına yer verilebilmektedir (Saldıray, 2017). Eğitim ve okullaşma oranlarındaki artış, toplumsal cinsiyet eşitliğinin gelişimine paralel olarak ilerlemektedir (Sayılan, 2012).

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere temel haklar, demokrasi, eşitlik ve ayrımcılık gibi kavramlar hakkında farkındalık kazandırmayı ve bu kavramların günlük hayattaki önemini anlamalarını amaçlamaktadır (Ünal vd., 2017). Çocukların okulda toplumsal ve küresel değerleri, becerileri ve bilgileri kazanmaları, bunları içselleştirerek yaşamlarına aktarmaları gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere toplumun özelliklerini anlamada rehberlik ederek, bu doğrultuda tutum ve davranış geliştirmelerini sağlar ve toplumsallaşmalarına katkıda bulunur. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi önemli konuları işleyerek, öğrencilere bu konuda bilgi sunar ve toplumun kabul ettiği tutumları şekillendirir. Bu nedenle, sosyal bilgiler dersi, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yanlış öğrenmeleri düzeltmek ve öğrencilere bu konuda doğru bilgi kazandırmak açısından önemlidir (İzmir ve Turgut, 2019; Dünder, 2021). Ayrıca, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan on sekiz özel amaçtan bazıları, doğrudan toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilişkilidir. Bu amaçlar arasında, toplumsal yaşamda çalışmanın öneminin vurgulanması, her mesleğin saygınlığının kabul edilmesi, temel iletişim becerilerinin geliştirilmesi, sosyal bilimlerin kullanımıyla toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi, milli, manevi ve evrensel değerlerin benimsenmesi ve ülke ile dünya meselelerine duyarlılık gösterilmesi gibi hedefler yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde, kendilerini bağımsız ve özgür bireyler olarak kabul etmeleri, diğer insanlarla olan ilişkilerde bireysel farklılıklara duyarlı olmaları ve kadın ile erkek arasında saygı ve eşitliği gözetmeleri son derece önemlidir. Bu bağlamda, öğrenciler bireysel farklılıklara saygı duymayı, kadın ve erkek arasında eşitliği savunmayı, toplumsal tutum ve davranışlarında eşitlikçi ve hoşgörülü bir yaklaşım benimsemeyi öğrenirler (Başaran, 2019). Öğretim programında eleştirel düşünme, empati, kalıp ve önyargıları fark etme, problem çözme ve sosyal katılım becerileri toplumsal cinsiyet eşitliğiyle doğrudan ilişkilendirilebilecek becerilerdir. Bu becerilere sahip bireyler, toplumsal cinsiyetle ilgili meseleleri derinlemesine analiz edebilir, farklı açılardan bakarak eşitlikçi tutumlar geliştirebilirler (MEB, 2018; İzmir ve Turgut, 2019). Okullarda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin şekillendirilmesinde öğretmenlerin tutumları da kritik öneme sahiptir (Saldıray, 2017). Öğretmenlerin davranışları, sınıf uygulamaları ve beklentileri öğrencilerin gelişimini doğrudan etkiler (Ünal vd., 2017). Bu durum, öğretmenleri toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının oluşumunda belirleyici kılmaktadır. Ancak, öğretmenler çoğu zaman bu rolleri farkında olmadan pekiştirir ve bu da cinsiyetçi tutumların normalleşmesine yol açabilir (Sayılan, 2012).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim ortamlarında sağlanabilmesi için, öğretmenlerin farkındalığının artırılması önemlidir. Farkındalığı yüksek öğretmenler, sınıf içinde eşitsizlik

üreten söz ve davranışlardan kaçınarak tutumlarını daha rasyonel biçimde değerlendirebilir (Ünal vd., 2017). Ancak, cinsiyet eşitsizliğini sorgulayan öğretmenler, meslektaşları, yöneticileri veya öğrenciler tarafından dirençle karşılaşılabilmektedir (Sayılan, 2012). Öğretmenlerin cinsiyete ilişkin bakış açıları ve duyarlılıkları, müfredatın uygulanışı ve sınıf içi etkileşimleri doğrudan etkiler (Özaydınlık, 2014; Tezer Asan, 2010). Öğretmenler yalnızca bilgi aktarıcı değil, toplumsal değerlerin yeniden üretiminde etkili bireylerdir. Özellikle sosyal bilgiler öğretmenleri, vatandaşlık bilinci, insan hakları ve eşitlik gibi temel değerlerin öğrencilere kazandırıldığı bir dersin yürütücüsü olarak kritik bir rol oynamaktadır. Literatürdeki araştırmalar, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının sınıf içi uygulamaları, öğrencilere yönelik beklentileri ve ölçme değerlendirme süreçlerini etkilediğini göstermektedir (Demirtaş ve Özer, 2014; Ünal vd., 2017). Ancak, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algılarının farkındalığı ve bu farkındalığın mesleki pratiklerine nasıl yansıdığına yönelik çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda görüşlerini inceleyerek, öğretmen eğitimi ve sınıf içi uygulamalar açısından önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre toplumsal cinsiyet ne demektir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal bilgiler dersindeki yerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğini ders kapsamında kazandırmaya ilişkin deneyimleri nelerdir?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin kazandırılmasına ilişkin önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, genellikle farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Olgubilim (fenomenoloji) çalışmaları, bireylerin belirli bir olguyu nasıl anladıklarını ve bu anlayışı zihinsel kodlara nasıl dönüştürdüklerini belirlemeyi amaçlar (Patton, 2018). Bu desen, belirli bir olgunun yüzeysel anlayışını aşarak daha derin ve ayrıntılı bir kavrayış sağlamaya odaklanır. Olgubilim (fenomenoloji) araştırmaları, bir veya birkaç kişinin deneyimlerini hikayeletirmek yerine, bir fenomen veya kavramla ilişkili yaşanmış deneyimlerin ortak anlamını tanımlamayı hedefler. Temel amacı, kişisel deneyimleri daha genel bir bağlama taşımaktır (Creswell, 2017). Olgubilim (fenomenoloji) çalışmaları genellikle bir olgu ile ilgili bireysel algıların açığa çıkarılması ve yorumlanmasına odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgubilim (fenomenoloji) yaklaşımı, bireylerin kişisel deneyimlerine odaklanır; araştırmacı, katılımcıların öznel tecrübelerini inceleyerek, onların olayları nasıl algıladığını ve bu olaylara yükledikleri anlamları anlamayı amaçlar. Bu yaklaşım, genelleme yapmaktansa, olguları detaylı bir şekilde tanımlamayı hedefler (Akturan ve Esen, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı temel alınarak Rize ili merkez ve ilçelerinde görev yapan 34 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmacının erişiminin kolay olduğu örneklem grubunu ifade eder. Bu yöntem, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığı için tercih edilmektedir; zira araştırmacı, kendisine yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Ancak bu yöntem, ekonomik olması nedeniyle sonuçların genellenebilirliğini azaltabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ait veriler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Değişken	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	23	68
	Erkek	11	32
Yaş	25-30 yaş	6	18
	31-40 yaş	15	44
	41-50 yaş	12	35
	51-60 yaş	1	3
	61-70 yaş	0	0
Çalışma süresi	0-5 yıl	10	29
	6-10 yıl	4	12
	11-15 yıl	9	27
	16 yıl veya üzeri	11	32

Araştırmanın katılımcılarını, 23 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplam 34 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında; 6'sının 25-30 yaş, 15'inin 31-40 yaş, 12'sinin 41-50 yaş ve 1'inin ise 51-60 yaş aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Mesleki deneyim açısından değerlendirildiğinde ise katılımcıların 10'u 0-5 yıl, 4'ü 6-10 yıl, 9'u 11-15 yıl ve 11'i 16 yıl ve üzeri öğretmenlik deneyimine sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet ve mesleki deneyim gibi demografik bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölüm ise öğretmenlerin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda geliştirilmiş ve ön uygulama sonucunda alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak nihai hâline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi, toplanan bulguların açıklamalarını ve ilişkilerini belirlemeyi amaçlar (Çepni, 2018). Bu analiz türü, daha önce tanımlanmamış temaların ortaya çıkarılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İçerik analizi, metinlerdeki kelimeleri önceden belirlenmiş kodlamalarla daha küçük kategorik içeriklere sistematik olarak dönüştürmeyi hedefler (Büyüköztürk vd., 2012). İçerik analizi sırasında araştırmacılar, bir dizi kategori belirler ve bu kategorilere giren öğeleri sayarak kayıt altına alırlar. Bu süreçte özellikle farklı kodlayıcıların aynı sonuçlara ulaşmasını sağlamak için net ve açık kategoriler oluşturulmasına özen gösterilmelidir. Bu sayede içerik analizinin farklı araştırmacılar arasında tutarlı bir şekilde uygulanması sağlanarak ölçümlerin güvenilirliği artırılır. Ayrıca, kelime ve ifadelerin dikkatlice sayılması da bu güvenilirliğe katkıda bulunur (Silverman, 2018). Araştırmada katılımcıların görüşleri K1, K2, ... , E1, E2 şeklinde kodlanarak dijital ortama aktarılmıştır. Daha sonra her bir katılımcının görüşü incelenmiş, benzer görüşler gruplanarak temalar oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşleri, anlam bakımından yakın temalara yerleştirilmiştir. Güvenirlik kapsamında, kodlama süreci iki farklı araştırmacı tarafından bağımsız şekilde yürütülmüş ve elde edilen kodlamalar karşılaştırılarak yüksek düzeyde görüş birliği sağlanmıştır. Görüş birliği yüzdesi hesaplanmış ve 0,80'in üzerinde bir oran elde edilmiştir. Nitel araştırmalarda, uzlaşma yüzdesinin %70 veya üzerinde olması, araştırmanın güvenilirliği için yeterli kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bazı katılımcı görüşleri birden fazla temaya dahil edildiği için toplam görüş sayısının katılımcı sayısından fazla olduğu belirlenmiştir. Son olarak, ayrıntılı bir şekilde açıklanan ve sunulan bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Katılımcıların görüşlerini kesin bir şekilde ifade etmek ve elde edilen bulguları desteklemek için doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın verileri analiz edilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tanımlarına yönelik yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tanımları*

Tema	Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Haklar ve sorumluluklar	Kadın ve erkeklerin toplumsal hayatta eşit haklara sahip olması	K1, K2, K3, K4, K7, K8, K10, K11, K16, K22, K23, E1, E2, E5, E6, E11	16
	Kadın ve erkeklerin toplumsal hayata eşit katılımı	K13, E5, E7	3
	Hiçbir durumda kadın-erkek ayrımının yapılmaması	K15, K20	2
	Kadın- erkek eşitliğinin toplum tarafından kabul edilmesi	K11, K14	2
	Kadın ve erkeklerin eşit sorumluluklar üstlenmesi	K2, E3	2
	Toplumda kadın ve erkeklere eşit şekilde davranılması	E12	1
	Kadın ve erkeklerin her konuda eşit yetkilere sahip olması	K14	1
	Cinsiyet ayrımı gözetmeden herkesin eşit fırsatlara sahip olması	K20	1
	Trafikte kadınlara kötü muamele yapılmaması	K8	1
	Kadın ve erkeklerin toplumsal hayatta bir arada bulunması	E3	1
İş ve meslek	Kadın ve erkeklere eşit şartların sunulması	K2, K8, K14, K16, E6	5
	Cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması	K5, K6, E1, E7	4
	İş hayatında kadın ve erkeklerin eşit statüde olabilmesi	K16, K19	2
	Mesleki ve sosyal yeterliliklerde cinsiyet ayrımının yapılmaması	E4	1
	İş hayatında kadın ve erkeklere aynı fırsatların sunulması	K17	1
	Kadınların iş hayatında eşit değer ve kabul görmesi	K7	1
	Kadın ve erkeklerin istedikleri mesleği seçebilmesi	K19	1
	Ailede görev ve sorumlulukların farklılığının kabul edilmesi	K14	1
Özgürlük ve fırsatlar	Kadın ve erkeklerin avantaj ve dezavantajlarının eşit olması	K9, K10	2
	Özgürlük ve fırsatlar konusunda eşit davranılması	E13, K18	1
	Herkesin insan olarak eşit değer görmesi ve kabul edilmesi	K7	1
	Cinsiyet temelli özgürlük eşitsizliklerinin giderilmesi	E14	1
	Kadınlara pozitif ayrımcılığın korunması	E7	1
	Boş	E8, E9, E10	3
	Toplam		54

Tablo 2’ye göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği tanımlarına ilişkin yapılan analizde, en fazla vurgu haklar ve sorumluluklar kategorisinde olmuştur. Toplamda 16 katılımcı, kadın ve erkeklerin toplumsal hayatta eşit haklara sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde, bazı katılımcılar, kadın ve erkeklerin toplumsal hayata eşit katılımı, kadın ve erkekler arasında hiçbir ayrım yapılmaması toplum tarafından kadın-erkek eşitliğinin kabul edilmesi, eşit sorumluluklar üstlenilmesi gibi konulara değinmiştir. Trafikte kadınlara kötü muamele yapılmaması ve toplumsal hayatta kadın ve erkeklerin bir arada bulunması gibi konular da birer katılımcı tarafından dile getirilmiştir. İş ve meslek kategorisinde ise, 5 katılımcı kadın ve erkeklere eşit şartların sunulması gerektiğini vurgularken, 4 katılımcı cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasının önemini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, iş hayatında kadınların eşit statüde olabilmesi ve mesleki yeterliliklerde cinsiyet ayrımının yapılmaması da vurgulanan diğer önemli konular arasında yer almıştır. Özgürlük ve fırsatlar kategorisinde ise, 2 katılımcı kadın ve erkeklerin avantaj ve dezavantajlarının eşit olması gerektiğini söylerken, diğer katılımcılar fırsat eşitliği ve pozitif ayrımcılık gibi konulara değinmiştir. Bu bulgulara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Toplumda kadın ve erkeğin eşit hak ve sorumluluklara sahip olmasıdır...” (K2)

“Toplumsal her kesiminde insanların cinsiyetlerine göre ayırım yapılmaksızın herkesin her alanda insan olarak değer ve kabul görmesidir.” (K7)

“Kadın ve erkeğin her konuda eşit hak ve yetkilere sahip olması ve toplumda bunun normal karşılanması önemlidir. Ancak, haklar aynı olsa da aile hayatında ve çocuk yetiştirirken kadın ve erkeğin farklı görevleri olduğunu düşünüyorum.” (K14)

“Kadınların erkeklerle bir arada toplumun ihtiyacına cevap verdiği ve bunun doğal karşıladığı durum.” (E3)

“Mesleki ve sosyal alanda yeterlilik kriterlerinde cinsiyet ayrımının yapılmaması...” (E4)

“Toplumda insanlar arasında pozitif ayrımcılığa konu olan hususlar hariç kadın ile erkek arasında hiçbir konuda cinsiyet ayrımcılığının yapılmamasıdır.” (E7)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyetle ilgili beklentilere yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 3 ve 4’te sunulmuştur.

Tablo 3. Çalışma hayatında cinsiyet ayrımcılığına yönelik bulgular

Tema	Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Cinsiyet ayrımcılığı türleri	İş hayatında erkeklere yönelik ayrıcalıkların mevcut olması	K3, K5, K15, K19, E5	5
	Belirli görevlerin yalnızca kadınlara verilmesi	K4, K19, K21	3
	Kadınlara iş hayatında ayrıcalıklı uygulamalar yapılması	K2, E14	2
	Bazı mesleklerde cinsiyet temelli ayrımcılık uygulanması	K1, K5	2
	Özel sektörde erkeklerin işe alımda tercih edilmesi	E2, E6	2
	Aile içi sorumlulukların kadınlara daha fazla verilmesi	K14, E11	2
	Hamilelik planlayan kadınların işe alımda tercih edilmemesi	K4, E7	2
	Birçok iş kolunda erkek egemenliğinin hakim olması	E11, E12	2
	Görev dağılımında eşitsizlik yapılması	K13	1
	İletişimde cinsiyet eşitsizliğinin olması	K3	1
	Hamilelik ve annelikte kadınlara pozitif ayrımcılık uygulanması	K8	1
	Aynı pozisyonadaki kadın ve erkeklerden farklı beklentiler olması	K9	1
	Şirket araçlarının erkek çalışanlara tahsis edilmesi	K20	1
	Bazı işlerin cinsiyete dayalı olarak sınıflandırılması	K7	1
	Yönetici pozisyonlarında erkeklerin öncelikli tercih edilmesi	K17	1
	Fiziksel güç ve dayanıklılık gerektiren işlerin erkeklere verilmesi	E13	1
	Kadınların iş hayatında daha fazla şiddetle karşılaşması	E11	1
	Nöbet görevlerinde kadınlara pozitif ayrımcılık yapılması	K2	1
	Bazı idarecilerin, kadınların çalışmaması gerektiğini düşünmesi	K5	1
	Kadın çalışanların davranışları konusunda uyarılması	K16	1
	Kadın öğretmenlerin rehberlikte daha yetkin algılanması	K18	1
	Kadın öğretmenlerin sınıf yönetiminde yetersiz algılanması	K20	1
	Kadın öğretmenlere izinlerde daha fazla kolaylık sağlanması	E1	1
	Velilerin, erkek öğretmenleri daha otoriter olarak değerlendirmesi	E11	1
Cinsiyet ayrımcılığı yoktur	Hayır yoktur	K6, K10, K12, K14, K16, E8, E9, E10	8
	Öğretmenlikte cinsiyet ayrımcılığı yapılmamaktadır	K17, K18, K22, K23, E3, E4, E7	7
	İş hayatında, cinsiyete dayalı rol ve sorumluluk farklılıkları mevcuttur	K14	1
Boş		K11, E8, E9, E10	4
Toplam			56

Tablo 3'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, iş hayatındaki cinsiyet ayrımcılığının farklı biçimlerde var olduğunu ve bu ayrımcılığın hem erkekler hem de kadınlar için belirli eşitsizlikleri ortaya çıkardığını göstermektedir. Bu konuda en fazla iş hayatında erkeklerle yönelik ayrıcalıkların bulunması, katılımcıların en çok vurguladığı konu olup, 5 katılımcı bu durumu belirtmiştir. Ayrıca iş hayatında erkeklerin belirli mesleklerde ve yönetici pozisyonlarda daha fazla tercih edilmesi, kadınlara yönelik ayrımcı uygulamalar ve aile içindeki sorumlulukların kadınlara yüklenmesi gibi çeşitli cinsiyet ayrımcılığı türleri ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, belirli işlerin sadece kadınlara yüklenmesi ve kadınlara pozitif ayrımcılık uygulanması gibi konular da ifade edilmiştir. Özel sektörde işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi ve bazı mesleklerde cinsiyet ayrımcılığı yapılması gibi bulgular iş hayatında cinsiyet ayrımcılığının varlığını ortaya koyan bir diğer bulgudur. Öte yandan, 15 katılımcı iş hayatında veya öğretmenlikte cinsiyet ayrımcılığı bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca, iş hayatında cinsiyete dayalı rol ve sorumluluk farklarının olabileceğini belirten 1 katılımcı bulunmaktadır. Bu konuya yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Şu an çalıştığım kurumda cinsiyet ayrımı yapılmamaktadır. Eşit koşullarda çalışma uyumu sağlanmaya çalışılmaktadır.” (K12)

“Daha önce çalıştığım kurumda Pantolon giymek, bacak bacak üstüne atmak, erkeklerin olduğu ortamda bulunmak gibi durumlardan dolayı uyarı almıştım. Bu sadece kadınlara söylenen bir durumdu” (K16)

“Koordinatör ve müdür gibi yönetici pozisyonlarda erkek öğretmenlere görev verilmektedir...(K17)

“Bazı işlerde erkeklere öncelik tanınmakta, bu da erkeklerin kayırılmasına yol açmaktadır. Kadınlar ise genellikle ikinci planda bırakılmaktadır. Toplumda ataerkil düşünce ve davranışlar hâkimdir...” (E5)

“Birçok alanda uzun yıllar süren erkek hâkimiyeti, cinsiyet ayrımcılığının örneklerini oluşturur. Toplumda yerleşen ön yargılar, kadınların fiziksel olarak erkeklere göre daha güçsüz olduğu inancı, aile içindeki sorumlulukların kadınlara yüklenmesi ve iş hayatında kadınların daha fazla şiddet görmesi bu durumu pekiştirmektedir.” (E11)

Tablo 4. Çalışma hayatında kadın ve erkelerden beklenen görev ve davranışlar

Tema	Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Kadınlardan beklenen görev ve davranışlar	Şefkatli, anlayışlı ve destekleyici bir tutum sergilemeleri	K7, K9, K18, K19, K21	5
	Önemli gün ve haftalara ilişkin etkinlikleri planlamaları	K1, K12, K13	3
	Görevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirmeleri	K3, K5, K15	3
	Daha itaatkar ve uyumlu davranışları	K16, K21	2
	Duyarlılık gerektiren konularda sorumluluk ve inisiyatif almaları	K2	1
	Fiziksel düzen ve disiplin sağlama konusunda sorumluluk üstlenmeleri	K9	1
	İdarecilere onay gerektiren konularda görüş sunmaları	K6	1
	Beslenme ile ilgili organizasyonel görevleri üstlenmeleri	K16	1
Erkeklerden beklenen görev ve davranışlar	Bedensel güç gerektiren görev ve sorumlulukları üstlenmeleri	K8, K10, K11, E1, E3, E14	6
	Okul disiplinini sağlama sorumluluğunu üstlenmeleri	E4, E6	2
	Empatik ve saygılı bir tutum sergilemeleri	E5, E12	2
	İş hayatında daha fazla sorumluluk üstlenmeleri	E2, E14	2
	Farklı beklenti yoktur	K4, K14, K17, E8, E7	5
Boş		K23, E9, E10, E13	4
	Toplam		38

Tablo 4'te görüldüğü üzere katılımcılar eğitim alanında cinsiyet rollerine dayalı bir görev ve davranış dağılımının olduğunu düşünmektedir. Bu konuda en fazla kadın öğretmenlerden genellikle duygusal, nazik, şefkatli ve destekleyici tutum ve davranışlar sergilemelerinin beklendiği anlaşılmakta olup 5 katılımcı bu durumu ifade etmiştir. Ayrıca düzen ve organizasyon gibi işlerde de kadın öğretmenlere daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Öğrencilere karşı annelik duygusuyla yaklaşımları, yemek hazırlama gibi ev işlerine benzer görevleri üstlenmeleri ve genel olarak daha itaatkâr ve uyumlu olmaları gibi beklentiler de kadın öğretmenlere yöneltilmektedir. Öte yandan, erkek öğretmenlerden daha çok bedensel güç gerektiren işler ve disiplin sağlama gibi roller üstlenmeleri beklenmektedir. Bu duruma yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda ifade edilmiştir:

“Daha çok okul içi aktivitelerde yer almaktayız. Kermesler önemli gün ve haftalar da pano hazırlama Veli ziyaretleri vb.” (K1)

“İdarecimiz ayırım yapmıyor ama bayan arkadaşlara her zaman daha estetik bakarsınız sizce nasıl olmuş diye soruyor. (sanırım pozitif ayırma girer)” (K6)

“Öğretmenim aynı zamanda da anneyim bazı görev ve işlerde anne hassasiyeti ile yaklaşılması isteniyor veya bayan olduğumuz için bazı görevlere erkek hocalar veriliyor.” (K19)

“Geçmişten gelen, “bu işi kadınlar daha iyi yapar” veya “bunlar kadın işi” düşüncesi, art niyet olmaksızın hâlâ var. Okul içi etkinliklerin hazırlanmasında ise genellikle süsleme ve düzenleme gibi işler kadınlara yönlendiriliyor.” (K21)

“Bir iş yapıldığında, özellikle fiziksel güç gerektiren durumlarda, genellikle erkeklerin bunu yapması gerektiği beklentisi ortaya çıkıyor. Bu durumda kadın öğretmenler de kendilerini geri çekiyor; örneğin, bir masa taşınacaksa, “erkekler yapsın” düşüncesi hakim oluyor.” (E1)

“Benim çalıştığım sektörde cinsiyetinden dolayı bir beklenti yok. Öğretmenim ve benden öğretmenim üzerine düşen sorumluluklar bekleniyor.” (E6)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal bilgiler dersindeki yerine ilişkin görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal bilgiler dersindeki yeri

Tema	Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Öğretim programı	Öğretim programında pozitif ayrımcılığın vurgulanması	K15, K18, E12, E14	4
	Kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığının eleştirilmesi	K13, K17, E11	3
	Öğretim programında cinsiyet eşitliğinin ele alınması	K7, E7	2
	Cinsiyet eşitliğini destekleyen kazanım ve örneklerle yer verilmesi	E6	1
Sosyal bilgiler ders kitabı	İçeriklerde cinsiyet eşitliğinin vurgulanması	K4, E1, E3, E7	4
	Cinsiyet eşitliğinin hak, rol ve sorumluluk temelli vurgulanması	K2, K6, K22	3
	Tarihi kadın figürlere içerikte yer verilmesi	K1, E14	2
	Haklar ve hak arama yollarına dair bilgilere yer verilmesi	K3, K13	2
	5. ve 6. sınıf içeriklerinde cinsiyet rolleri ile ilişkili hak ve sorumlulukların vurgulanması	E1, K19	2
	Cinsiyet ayrımcılığına ilişkin kalıp yargıların ele alınması	E1, K3	2
	Mesleklerin cinsiyetten bağımsız olarak eşit şekilde yürütülebileceğinin vurgulanması	E1	1
	Ev içi iş bölümünün cinsiyetten bağımsız olarak eşit paylaşılabilirliğinin vurgulanması	E1	1
	Ön yargı ve kalıp yargı kavramlarına yer verilmesi	K6, E4, E6	3
Kavramlar	Eşitlik kavramına yer verilmesi	K23, E4	2
	Özgürlük kavramına yer verilmesi	E7, K18	2
	Saygı kavramına yer verilmesi	K11, E13	2
	Adalet kavramına yer verilmesi	K23	1

İçerik, konu ve kazanımlar	Bireylerin yasalar önünde eşit olduğunun vurgulanması	K6, K20, E6, E7, E10	5
	Kadına yönelik şiddet konularının işlenmesi	K4, K12, E9, E12	4
	Mesleklerin cinsiyete göre ayrılmadığının vurgulanması	K7, K9, K10, K22	4
	İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kadın haklarının vurgulanması	K14, E6	2
	Toplumdaki farklılıkların zenginlik olarak görülmesi	K7, K8	2
	İnsani değerlerde eşitliğe önem verilmesi	K7, E7	2
	Sosyal ve aile rollerinin eşit paylaşımının vurgulanması	K9, K22	2
	Hak ve sorumlulukların eşit şekilde ele alınması	K8	1
	Kadının toplumdaki yeri ve öneminin vurgulanması	K8	1
Önem	Toplumların eğitimi ve bilinçlendirilmesinde önemli bir rol oynaması	K5, K6, K8, K11, K16, E3, E6	7
	Toplumda cinsiyet eşitliğinin kabulünde etkili olması	K4, K8, E2 E7, E8	5
	Hak ve özgürlüklerin öğretilmesinde önemli bir ders olması	K16, K18, E7	3
	Türk tarihinde kadın ve erkek eşitliğinin siyasi ve toplumsal açıdan vurgulanması	K4, K15, E3	3
	Farklılıklara saygı duymayı öğretmesi	K8, K17	2
	Toplumla ilişkili bir ders olması	E5	1
Toplam			81

Tablo 5'e göre katılımcılar, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sosyal bilgiler dersindeki yerini öğretim programı, sosyal bilgiler ders kitabı, kavramlar, içerik, konu ve kazanımlar ile önem temaları çerçevesinde değerlendirmiştir. Öğretim programı temasında en fazla öğretim programında pozitif ayrımcılığın vurgulanması olup bu durum 4 katılımcı tarafından belirtilmiştir. Sosyal bilgiler kitabı temasında, içeriklerde cinsiyet eşitliğinin vurgulanması, cinsiyet eşitliğinin hak, rol ve sorumluluk temelli vurgulanması, tarihi kadın figürlere içerikte yer verilmesi, haklar ve hak arama yollarına dair bilgilere yer verilmesi öne çıkan bulgulardır. Kavramlar teması kapsamında, ön yargı ve kalıp yargı, eşitlik, özgürlük, saygı ve adalet kavramlarına yer verilmesinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik olduğu ifade edilmiştir. İçerik, konu ve kazanımlar teması açısından, bireylerin yasalar önünde eşit olduğunun vurgulanması, kadına yönelik şiddet konularının işlenmesi, mesleklerin cinsiyete göre ayrılmadığının vurgulanması, İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kadın haklarının vurgulanması şeklinde konulara vurgu yapılarak sosyal bilgiler dersinin toplumsal cinsiyet eşitliği bilincini güçlendirmeye yönelik katkısını ortaya koymuştur. Son olarak, sosyal bilgiler dersinin, toplumda cinsiyet eşitliğinin kabulüne katkı sağlama, hak ve özgürlüklerin öğretilmesinde önemli bir rol üstlenme, Türk tarihinde kadın ve erkek eşitliğinin siyasi ve toplumsal açıdan vurgulanması ve farklılıklara saygı duymanın öğretilmesi gibi önemli işlevlere sahip olduğu vurgulanmıştır. Bu konuda katılımcıların görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

“Kazanımlarımızda kadına yönelik şiddet ve kadın-erkek eşitliği konuları yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri olarak, cinsiyet üstünlüğü olmadığını etkili şekilde anlatmalıyız.” (K4)

“Sorunun çözümü için en etkili anlatım yolu sosyal bilgiler dersidir. Tarih incelendiğinde eşitliğin varlığı ortaya çıkar; bu durumun iyi araştırılıp doğru örneklerle aktarılması gerekmektedir.” (K5)

“Her cinsiyetin her mesleği yapabileceğine dair algıları geliştirmek. Sosyal ve ailedeki roller konusunda sorumlulukların eşit dağılımındaki algıları düzenlemek.” (K19)

“Meslekler, yaşam şartları, çalışma alanları vs bunlar genellikle sosyal bilgiler dersinde okutulduğu için kadın ve erkek kavramı önemli bir yer tutar.” (K10)

“Ders kitabı, eşitliği vurgulayarak hazırlanmıştır. 5. ve 6. sınıflarda roller, hak ve sorumluluklar ele alınırken eşitlik ön plana çıkarılmış; meslekler ve kalıp yargılar konusunda hem kadın hem erkeğin bu rolleri üstlenebileceği görsellerle desteklenmiştir.” (E1)

“Tarihten beri kadın ve erkek olarak erkek ayrımı olmadan acıların, mutlulukların paylaşıldığını fark ettiren bir derstir.” (E3)

“Sosyal Bilgiler dersi, insan hak ve özgürlüklerinin öğretilmesinde önemli bir rol oynar, toplumsal eşitliğin ele alınmasına katkı sağlar ve hem öğretim programlarında hem de ders kitaplarında eşitliğe vurgu yapılmıştır.” (E7)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliği kazandırmak için yapılabilecek çalışmalara yönelik görüşlerinin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye yönelik ders çalışmaları

Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Drama/Rol Oynama	K2, K3, K21, K22, E2	5
Sözlü tarih	K3, K7, K9, E1	4
Örnek olay yöntemi	K4, K8	2
Okul dışı öğrenme	K3	1
Anlatım	K20	1
Mesleklerin cinsiyetle ilişkilendirilmemesini vurgulayan etkinlikler düzenlenmesi	K5, K15, E7, E9, E13	5
Farklı toplumların yaşam tarzlarından örneklerin sunulması	K4, K5, K8, E6	4
Empati becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmesi	K5, K6, K11	3
Öğrencilerin, farklı meslek gruplarından kişilerle bir araya getirilmesi	K9, E1, E7	3
Heterojen gruplarla grup çalışmaları düzenlenmesi	K7, E3	2
Öğrencilere cinsiyet eşitliğini vurgulayan filmler veya skeçler izletilmesi	K1, E1	2
Çağdaş ve tarihi olaylardan eşitlik ve cinsiyetle ilgili örneklerin sunulması	K1, E6	2
Tarihi kadın kahramanlara yönelik etkinlikler düzenlenmesi	K1	1
Topluma hizmet uygulamaları kapsamında gönüllü etkinlikler yapılması	K2	1
Öğrencilere haber veya video içeriklerinin izletilmesi	K4	1
Derslerde kadın bilim insanlarına düzenli olarak yer verilmesi	K10	1
Aile eğitimine yönelik farkındalık çalışmaları yapılması	K9, K12, K20, K23, E5, E6	6
Kız ve erkek öğrencilere eşit yaklaşım sergilenmesi	K7, E5, E6	3
Ev içi sorumlulukların cinsiyetten bağımsız olarak paylaşılması	K9, E6, E11	3
Öğrencilere yönelik cinsiyet ayrımcı ifadelerden kaçınılması	K7, K20	2
Çevreden olumlu örneklerin öğrencilerle paylaşılması	K20, E7	2
Dayanışma ve yardımlaşmanın önemine dikkat çekilmesi	K22	1
Her bireyin eşit haklara sahip olduğunun belirtilmesi	K7	1
Topluma hizmet amacıyla gönüllü çalışmalara teşvik edilmesi	K2	1
Örneklerde ve anlatımlarda cinsiyet eşitliğine özen gösterilmesi	K10	1
Sınıfta karma oturma düzeninin oluşturulması	K7	1
Cinsiyet eşitliğinin öğrenme kazanımlarına dahil edilmesi	E4	1
Öğrencilere örnek bir model olunması	E5	1
Toplam		61

Tablo 6’da verilen bilgilere göre katılımcılar, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yöntem, etkinlik ve dikkat edilmesi gereken noktalar temalarında görüş belirtmiştir. Yöntem teması kapsamında, drama ve rol oynama yöntemi en fazla vurgulanan kod olup 5 katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Sözlü tarih çalışmaları ve örnek olay yöntemi, okul dışı öğrenme ve anlatım gibi yöntemler de katılımcılar tarafından önerilmiştir. Mesleklerin cinsiyetle ilişkilendirilmemesi gerektiğini vurgulayan etkinlikler düzenlenmesi ve farklı toplumların yaşam tarzlarından örnekler sunulması en çok önerilen dikkat edilecek noktalar olmuştur. Ayrıca, empati geliştirme odaklı etkinlikler ve farklı meslek gruplarından kişilerin öğrencilerle bir araya getirilmesi gibi çalışmaların yanı sıra, heterojen grup çalışmaları, kısa film ve skeç izletilmesi, eşitlik ve cinsiyetle ilgili çağdaş ve tarihi örnekler sunulması gibi etkinlikler de önerilmektedir. Tarihi kadın kahramanlar, bilim kadınlarına derslerde yer verilmesi, topluma hizmet uygulamaları

ve haber ya da video gösterimi gibi etkinlikler de belirtilmiştir. Ayrıca aile eğitiminin önemi, kız ve erkek öğrencilere eşit yaklaşım sergilenmesi, ev içi sorumlulukların cinsiyetten bağımsız olarak paylaşılması, öğrencilere yönelik cinsiyet ayrımcı ifadelerden kaçınılması gibi davranışsal düzenlemeler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesinde önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı katılımcı görüşleri aşağıda ifade edilmiştir:

“Tarihi kadın kahramanlarımız ile ilgili okuma metinleri etkinlikler yapıyorum. Tomris Hatun, Nene Hatun, Kara Fatma gibi kadın kahramanlara yer veriyorum.” (K1)

“Sınıf düzeninde cinsiyet ayrımı yapılmamalı, etkinliklerde kız ve erkek grupları oluşturulmamalı, ‘Sen kızsın, sen erkeksin’ gibi ifadeler kullanılmamalı, herkese eşit davranılmalı ve eşit haklar vurgulanmalıdır.” (K7)

“... Örnekler özenle seçilmeli, cinsiyetçi ifadelerden kaçınılmalı ve bilim kadınlarına derslerde yer verilmelidir...” (K10)

“Toplumsal beklentilere karşı sanayide çalışan kadın veya erkek hemşire gibi mesleklerdeki kişiler sınıfa davet edilerek deneyimlerini paylaşabilir...” (E1)

“Sürecin ana kazanımlarına eklenmesi, etkinlikleri planlama açısından amaca ulaşmasını kolaylaştıracağını düşünmekteyim.” (E4)

“Aile bireylerinin de katılımıyla, ev işlerinde cinsiyet ayrımının olmadığı anlatılmak amacıyla evde çeşitli sorumluluklar dağıtılabilir.” (E6)

“Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı, ‘kadından oto tamircisi olmaz’ gibi iddiaları çürütecek örnekler tespit edilip, öğrencilerin bu örnekleri yerinde incelemesi sağlanabilir.” (E7)

“Dayanışma ve yardımlaşma konusunu ele alırken, Kurtuluş Savaşı’na atıfta bulunarak kadın ve erkeklerin birlikte mücadelesinin önemini vurgulamak amacıyla drama etkinlikleri düzenlenebilir.” (K22)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için önerilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik öneriler

Tema	Kategori/ Kod	Katılımcı	f
Toplumsal bilinç kazandırma	Toplumsal cinsiyet eşitliği bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması	K3, K4, K5, K19, K20, K22, E2, E3, E11, E12	10
	Fiziksel güç farkının ayrımcılık olarak görülmemesi	K8, K16, K17	3
	Örgün eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha fazla vurgulanması	K3, K10, E6	3
	Toplumsal cinsiyet eşitliğinin çocuk yaşta kazandırılması	K6, K14, K21	3
	Empati duygusunun geliştirilmesi	K6, K11	2
	Aile eğitimine önem verilmesi	K12, E8	2
	Medyada toplumsal cinsiyet eşitliğine özen gösterilmesi	K3, E9	2
	Okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen örnek uygulamaların artırılması	K18, K19	1
	Kadınların eğitime özel önem verilmesi	E12	1
Yönetim	Adil ve eşit davranan kişilerin yöneticilik pozisyonlarına getirilmesi	K3, K7, K9, E10	4
	Ders kitaplarında kadın ve erkek kahramanlara eşit oranda yer verilmesi	K2, K9, K21	3
	Yöneticilere çalışma hayatında cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesi	K21, E4	2
	Kadın yönetici sayısının artırılması	K1, E1	2
	Yöneticilerin eşitlikçi ifadeler kullanması	K7, K9	2
	Kadın derneklerinin çalışmalarının artırılması	K3	1
	İş hayatında cinsiyet yerine verimliliğin ön planda tutulması	K17	1
	Yöneticilerin cinsiyet eşitliği konusundaki yeterliliklerinin değerlendirilmesi	E4	1
Toplam	Erkeklerin, kadınların tüm iş alanlarında yer alabileceğini benimsemesi	K13, K16, E11	3

	İş bölümü ve sorumlulukların eşit bir şekilde paylaşılması	E8, E10	2
	Toplumda kadınların erkeklere özgü görülen meslekleri de yapabildiğinin gösterilmesi	K18	1
	Kız öğrencilerin sınıf başkanı olarak daha sık tercih edilmesi	K1	1
Yasa ve politika	Kadın ve erkeklere eşit iş olanakları sunulması	K15, K19, K23, E2	4
	Toplumsal cinsiyet ayrımını engelleyen yasaların çıkarılması	K3, K7, E14	3
	Kişilerin yasalara tam olarak uyması	K3, E6, E7	3
	Toplumsal cinsiyet eşitliğinin devlet politikası haline getirilmesi	E5, E7	2
	Kadınlara iş hayatında pozitif ayrımcılık uygulanması	K8, E6	2
	Denetimlerin ve cezaların artırılması	K3	1
	Toplam		65

Tablo 7’deki verilere göre katılımcılar çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için, toplumsal bilinç kazandırma, yönetim, tutum ve davranış, yasa ve politika temaları kapsamında önerilerde bulunmuştur. Toplumsal bilinç kazandırma teması altında, katılımcıların en fazla vurguladığı konu, Toplumsal cinsiyet eşitliği bilinçlendirme faaliyetlerinin artırılması olup bu durum 10 katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, üç katılımcı, fiziksel güç farkının ayrımcılık olarak değerlendirilmemesi, örgün eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha fazla vurgulanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin çocuk yaşta kazandırılması vurgulanmıştır. Aile eğitiminin ön planda tutulması, medyada toplumsal cinsiyet eşitliğine özen gösterilmesi ve okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen örnek uygulamaların artırılması gibi konular, katılımcılar tarafından ifade edilen diğer önemli konulardır. Yönetim teması çerçevesinde, adil ve eşit davranan kişilerin yöneticilik pozisyonlarına getirilmesi, ders kitaplarında kadın ve erkek kahramanlara eşit şekilde yer verilmesi, yöneticilere çalışma hayatında cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesi ve kadın yönetici sayısının artırılması, katılımcılar tarafından öne sürülen başlıca önerilerdir. Tutum ve davranış teması kapsamında, erkeklerin kadınların tüm iş alanlarında yer alabileceğini kabul etmesi ve iş bölümü ile sorumlulukların eşit bir şekilde paylaşılması öne çıkmıştır. Yasa ve politika kapsamında, kadın ve erkeklere eşit iş olanakları sunulması, toplumsal cinsiyet ayrımını engelleyen yasaların çıkarılması, kişilerin yasalara tam olarak uyması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin devlet politikası haline getirilmesi önerilmiştir. Bu bulgulara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır:

“Eğitim yapılmalı, kanunlara yeni maddeler eklenmeli, denetim ve cezalar arttırılmalı, kadın derneklerinin fikirleri alınıp ortak çalışılmalı, haberlerde dikkat edilmeli ve bu konuyla ilgili programlar arttırılmalı.” (K3)

“Toplumun her kesimi bu konuda bilinçlendirilmelidir. Güvenilir ve sevilen kişiler, medya aracılığıyla videolar veya kamu spotları yayınlayarak toplumu bilgilendirmelidir.” (K4)

“Adil ve eşitlik yanlısı kişiler yönetimde bulunmalıdır. Ayrıca, bir kadın olarak gücümüzün farkında olmalıyız; eşitliği önce kendimiz sağlamalı, ardından eşit davranılmasını beklemeliyiz.” (K7)

“Eşitlikçi söylemlerin başta idareciler tarafından uygulanmaya konulması.” (K9)

“...Erkekler ve kadınlar arasında fitrî farklılıklar olsa da haklar açısından eşit olmalıyız. Kadınların fiziksel sınırlamaları ve annelik rolleri göz önünde bulundurulmalı, pozitif ayrım olmalı, kendilerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir.” (K8)

“Kadınların kendilerini daha iyi yetiştirmeleri gerekiyor. Kadınların bedenleriyle varolan bir obje olmadıklarını yetenek ve zekalarıyla göstermeleri gerektiğini düşünüyorum.” (K14)

“Bu konuyu sadece sözle ya da dersle çözmek yeterli değildir; somut uygulamalara ihtiyaç vardır. Örneğin, okulda bir kadın öğretmenin tamir yapması veya bir erkek öğretmenin mutfakta çay doldurup yerleri süpürmesi gibi uygulamalar etkili olabilir.” (K18)

“Erkek egemen bir toplumda yaşıyoruz ve kadın yönetici sayısının artması gerekiyor. Bu sayede kadınlar idari yaşamda daha fazla yer alabilir. Diziler, filmler, kitaplar ve öğretim programları bu durumu teşvik etse de, gerçeklik maalesef farklı.” (E1)

“...Öncelikle bir devlet yönetim politikası ve kararlılığı olmalıdır.” (E5)

“Özellikle toplumsal cinsiyet ayrımı olan iş alanlarında kadınların devlet tarafından desteklenmesini sağlayacak yasa ve uygulamalara yer verilmelidir.” (E7)

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma hayatında toplumsal cinsiyete dair görüşleri değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri toplumsal cinsiyet kavramını genel olarak her iki cinsiyetin de toplumsal hayatta eşit haklara sahip olması olarak tanımlamaktadır. Çalışma hayatı özelinde bakıldığında ise meslekler için yeterlilik kriterlerinin eşit olması, iş hayatında eşit şartların sağlanması ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması gerekliliği gibi tanımlamalarda bulunmuşlardır. Özgürlük ve fırsatlar açısından, kadın ve erkeklerin eşit avantaj ve dezavantajlara sahip olması gerektiği düşüncesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için temel bir ilke olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçli bir yaklaşım sergilediklerini ve eğitim alanında bu eşitliği sağlamaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini düşündüklerini göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın onuncu maddesinin ek fıkrasında, “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin hayata geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür” ifadesi yer almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982). Toplumsal cinsiyet eşitliği kadın ve erkek olarak iki cinsiyetin de haklarını, fırsatlarını, kaynaklarını ve gücünü kullanmalarını ve kullanırken de eşit olmalarını ifade eder (Ecevit, 2003). Kadın ve erkek yasalar önünde eşit olarak kabul edilmektedir. Ancak toplumsal hayatta kadın ve erkek arasında eşitsizlik olduğu görülmektedir. Bu çalışmada öğretmenler, toplumsal cinsiyet eşitliğini kadın ve erkeklerin toplumsal hayatta eşit haklara sahip olması, iş hayatında eşit fırsatların sunulması ve cinsiyete dayalı ayrımcılığın kaldırılması olarak tanımlamıştır. Bu durum, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini yalnızca kavramsal düzeyde değil, uygulamaya dönük olarak da benimsediklerini göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki bilinçli yaklaşımları, ulusal düzeyde yapılan araştırmalarla örtüşmekte ve uluslararası literatürle de benzerlik göstermektedir. Uygun ve Önsan'ın (2020) çalışmasında, tüm sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete ilişkin olumlu algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Benzer şekilde, Öztürk Kökpınar'ın (2021) araştırmasında da sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları, ders materyallerine önem verdikleri ve öğretim programlarında eşitliğin daha görünür olması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Öte yandan, Yıldırım vd. (2022), kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkek öğretmenlere kıyasla daha olumlu ve eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını belirtmektedir.

Araştırma, eğitim alanında cinsiyet rollerine dayalı görev dağılımının hâlâ sürdüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca, bazı öğretmenler çalışma hayatlarında cinsiyete dayalı eşitsizlik yaşadıklarını ifade etmiştir. Bazı araştırmalar, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarının, kendi toplumsal rollerine ilişkin algıları doğrultusunda şekillendiğini ve bu durumun sınıf içi uygulamalara yansıdığını ortaya koymaktadır (Rayaprol, 2011; Rayaprol vd., 2023). Bu bulgular, öğretmen eğitimi programlarında toplumsal cinsiyet temelli farkındalığı artırmaya yönelik içeriklerin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Tavdgiridze vd. (2021), öğretmenlerin geleneksel cinsiyet rollerini sürdürme eğiliminde olduklarını ve bu durumun, toplumsal cinsiyet eşitliğinin öğretim programlarına entegre edilmesi gerekliliğini ortaya koyduğunu belirtmektedir.

Toplumu yetiştiren bir meslek grubunun mensupları olarak öğretmenlerin cinsiyet eşitliği konusunda sıkıntılar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Nitekim statü, disiplin, yöneticilik ve güç gibi konularda erkeklerden; aile içi problem çözme, hassasiyet, kılık kıyafete dikkat etme ve insanlarla iletişim gibi alanlarda ise kadınlardan daha fazla beklenti bulunduğu bulgulardan anlaşılmaktadır. Kadın öğretmenlerden genellikle şefkatli, anlayışlı ve destekleyici olmaları beklenmekte; ayrıca etkinlik organizasyonu ve duygusal hassasiyet gerektiren konularda daha fazla sorumluluk üstlenmeleri yönünde toplumsal beklentiler bulunmaktadır. Bu durum, kadın öğretmenlerin sınıf

içinde annelik rolüyle özdeşleşen tutumlar sergilemeleri ve ev içi sorumlulukları üstlenmeleri yönündeki kalıp yargıları pekiştirmektedir. Öte yandan, erkek öğretmenlerden fiziksel güç gerektiren görevler ile disiplin sağlamaları yönündeki beklentiler, toplumsal cinsiyet normlarının eğitim ortamlarında nasıl içselleştirildiğini ortaya koymaktadır. Topuz ve Erkanlı'nın (2016) çalışmasında kadın ve erkeklere atfedilen metaforlar, eğitim ortamlarında gözlemlenen toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarla örtüşmektedir. Kadınlar için hassas, narin, ilgi isteyen ve sorumluluk alan; erkekler için ise yönetici, mantıklı, koruyucu, fiziksel olarak kuvvetli ve umursamaz gibi ifadelerin tercih edilmesi, bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcılar, demografik özelliklerinden bağımsız olarak kadın ve erkeğe atfettikleri rollerde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından etkilendikleri görülmüştür. Ayrıca, öğretmenler, kadınların çalışma hayatında hamilelik sürecinde karşılaştıkları engelleri ve iş hayatında kadınların pozitif ayrımcılığa ihtiyaç duyduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet eşitliğinin vurgulanması gerektiğini, tarihi kadın kahramanlar ve hak arama yollarının eklenmesinin öğrencilerin cinsiyet eşitliği bakış açılarını geliştireceğini belirtmişlerdir. Taher (2022) çalışmasında katılımcılar bireylerin eğitim ve kariyer seçimlerinde toplumsal cinsiyet kalıplarının etkili olduğunu; ancak zamanla bu kalıplara karşı bilinçli bir farkındalık ve karşı duruş geliştirdiklerini ifade etmiştir. Ayrıca, bu kalıpların toplum tarafından oluşturulduğunu ve söz konusu sınırlayıcı algılara daha özgürlükçü ve eleştirel bir tutum benimsediklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada ders içeriklerinin dönüştürülmesini önermiştir.

Araştırma, öğretmenlerin derslerde ön yargı ve kalıp yargı kavramlarını ele alarak eşitlik, özgürlük ve saygı gibi temel değerlerin işlenmesinin, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, içerik ve kazanımlar bölümünde, anayasa ve yasaların eşitliği ile kadına yönelik şiddet gibi konuların ele alınması, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin eğitim yoluyla güçlendirilmesi açısından kritik bir adım olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalıklarının artırılması ve ders içeriklerinin bu doğrultuda şekillendirilmesi, eşitlikçi bir toplum inşasına katkı sağlayacak önemli bir adım olacaktır. Araştırma bulguları, ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması noktasında önemli bir eksikliğin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenler, ders kitaplarında kadın kahramanların varlığının artırılması ve mesleklerdeki cinsiyetçi yaklaşımların ortadan kaldırılmasının, öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarını artıracağını düşünmektedir. Bu tür düzenlemelerin, öğrencilere cinsiyet eşitliği bilincinin kazandırılmasında önemli bir rol oynayacağı ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kırılmasında etkili olacağına inanmaktadırlar. Ayrıca, bu değişikliklerin, öğrencilerin farklı cinsiyetlere karşı daha saygılı, adil ve eşitlikçi tutumlar geliştirmelerine olanak sağlayacağı öngörülmektedir. Karaboğa'nın (2020) araştırmasına göre, sosyal bilgiler ders kitaplarındaki görsellerde erkeklerin yaklaşık olarak %80, kadınların ise yalnızca %20 oranında yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yöneticiler bölümünde kadın figürlerinin sayısı sadece 8 iken, erkek figürlerinin sayısı ise 69'dur. Bu durum, sosyal bilgiler kitabında mesleki anlamda kadın ve erkek arasında ciddi bir eşitsizliğin varlığını göstermektedir. Kadınların, özellikle liderlik ve yönetim pozisyonlarında yeterince temsil edilmemesi, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri hakkında sınırlı ve yanlı bir bakış açısına sahip olmalarına yol açabilir. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ders kitaplarına entegre edilmesi gerektiğini ve eğitim materyallerinin bu konuda daha dengeli bir şekilde düzenlenmesinin önemini vurgulamaktadır. Osmanoğlu ve Cantemür'ün (2020) araştırması, sosyal bilgiler ders kitaplarında tarihi karakterlerin temsilinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya koymuş ve kitapta yer alan 184 kişiden yalnızca 19'unun kadın olduğunu belirtmiştir. Laçın Şimşek (2011) ise fen ve teknoloji ders kitaplarında kadın bilim insanlarına neredeyse hiç yer verilmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, ders kitaplarındaki cinsiyet temsillerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlamadığını göstermektedir. Erkek figürlerinin baskın olduğu ve kadın kahramanlara sınırlı yer verilen ders kitapları, cinsiyet rollerinin eğitim materyalleri aracılığıyla pekiştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Riley (2014) ile Sheehy ve Solvason'un (2023) öğretmenlerin kullandıkları materyallerle öğrencilere hangi cinsiyetin hangi alanda yer alabileceğine dair istemeden mesajlar verebileceği görüşünü desteklemektedir.

Araştırmada, drama ve rol oynama gibi etkileşimli yöntemlerin yanı sıra sözlü tarih ve örnek olay yöntemlerinin de cinsiyet eşitliği konusunun öğretiminde etkili olabileceği vurgulanmıştır. Bu bulgular, Aykaç ve Adıgüzel (2011) tarafından ortaya konan, amacına ve içeriğine uygun yaratıcı drama gibi etkileşimli yöntemlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini öğrencilere etkili bir biçimde aktarmak ve sosyal, ahlaki, kişilik ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamak noktasındaki önemini desteklemektedir. Benzer şekilde, Hardelauf (2019) çalışmasında, yaratıcı drama ve rol oynama yöntemlerinin, öğrencilerin toplumsal cinsiyet konularını sorgulama, farklı bakış açılarını anlama ve duygudaşlık kurma becerilerini geliştirdiği ve bu yöntemlerin öğrencilerin sosyal etkileşimlerini zenginleştirerek toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlı bireyler olmalarını desteklediği bulunmuştur. Muñoz Boudet vd. (2023) ise sözlü tarih yönteminin, bireylerin geçmişteki toplumsal cinsiyet rollerini anlamalarını ve bu roller üzerinden empati kurma becerilerini geliştirdiği belirtmiştir.

Öğretmenler, kadın kahramanların başrolde olduğu veya toplumda aykırı görülen meslekleri icra eden kadın ve erkeklerin yer aldığı drama veya skeçlerle öğrencilere toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının kazandırılabilirliğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, mesleklerin cinsiyetle ilişkilendirilmemesini vurgulayan etkinlikler, empati geliştirme odaklı çalışmalar ve farklı toplumların yaşam tarzlarından örnekler sunulmasının, öğrencilerin cinsiyet eşitliği konusunda farkındalıklarını artıracakı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, aile eğitiminin, öğrencilere eşit davranılması ve cinsiyet ayrımcı ifadelerin kullanılmaması gibi davranışsal düzenlemelerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynayacağı ifade edilmiştir. Akbaba ve Kılcan (2014), sözlü tarih yöntemiyle ailelerinden geçmişe dair bilgi edinen katılımcıların yüksek tutum puanları aldığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, aile ve çevrenin toplumsal cinsiyet kalıplarının aktarılmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere eşitlik ve adalet gibi temel değerleri öğretmek açısından önemli bir araç olup, toplumdaki kalıp yargıların ortadan kaldırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu dersin kazanımları, toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren becerilerle donatılmış olup, gelecekteki nesillerin adil ve eşitlikçi bir toplumda yetişmesine yardımcı olmaktadır. Ancak öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sahip oldukları tutumlar ve sınıf içindeki uygulamaları, bu hedeflerin başarısı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Araştırma öğretmenlerin okullarda cinsiyet ayrımcılığına yol açabilecek söylem ve tutumlardan kaçınmaları gerektiğini ve sınıflarda karma oturma düzeni ile heterojen grupların teşvik edilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilere ve diğer öğretmenlere örnek olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemeleri önemlidir. Koş ve Karacan'ın (2023) çalışmasında, bazı kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini savunmalarına rağmen, kalıp yargılara dayalı ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu durum, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin kavramsal farkındalıkları ile uygulamalarının her zaman örtüşmediğini göstermektedir. Akkaya'nın (2023) araştırmasında ise, lise öğrencilerinin çoğunun öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren tutumlar sergilediği ve bu tutumların okullarda cinsiyet eşitsizliğini güçlendirdiği ifade edilmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin bilinçli bir şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğini savunsa bile, okullardaki toplumsal yapıların ve beklentilerin bu tutumları sınırlayabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, Uygun ve Önsan'ın (2020) araştırmasında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda olumlu algılara sahip oldukları ve derslerinde bu konuyu çeşitli yöntemlerle işledikleri ifade edilmiştir. Kandemir ve Nartgün'ün (2022) çalışmasında ise, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algılarının güçlendikçe, bu algıların düşüncelerini ifade etme konusunda daha rahat olmalarına yol açtığı ancak okul ortamındaki beklentiler doğrultusunda bazen tutumlarını sınırladıkları bulunmuştur. Bu bulgu, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sahip oldukları tutumların okul içindeki sosyal ve kültürel faktörlerle etkileşime girdiğini ve bazı durumlarda bu etkileşimin öğretmenlerin davranışlarını kısıtladığını göstermektedir.

Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önerilerinde en çok vurgulanan konu, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin artırılmasıdır. Bu kapsamda, medya ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla toplumsal bilincin yükseltilmesi, farkındalığın artırılması ve kamuoyu oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, yaygın eğitim aracılığıyla vatandaşların toplumsal

cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışma hayatında kadın ve erkek çalışanlara eşit davranılması, beklentilerin cinsiyete göre ayrılmeması ve bu konuda denetimlerin yapılması gerektiği belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik yasal düzenlemelerin yapılması ve bu düzenlemelerin etkin biçimde hayata geçirilmesi, katılımcılar tarafından önerilmiştir. Sosyal bilgiler dersinde, toplumsal cinsiyet eşitliği ile çalışma hayatında eşitliği vurgulayan öğretim materyallerinin geliştirilmesi gerekliliği de öne çıkan bir diğer önemli konudur. Kadın ve erkekler arasındaki fiziksel güç farkının ayrımcılık olarak görülmemesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim sistemine daha fazla entegre edilmesi, bu bilincin çocuk yaşta kazandırılması ve empati duygusunun geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğretmenler aile eğitimi ve medya aracılığıyla cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili uygulamaların yaygınlaştırılmasına da vurgu yapmıştır. Araştırma bulguları ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir.

- Öğretmen eğitim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği dersi eklenebilir.
- Hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerin cinsiyet eşitliği farkındalığı artırılabilir.
- Aile eğitimleriyle toplumsal cinsiyet eşitliği ve evdeki cinsiyet rollerine yönelik farkındalık artırılabilir.
- Ders materyalleri cinsiyet eşitliği dikkate alınarak yeniden düzenlenebilir.
- Ders kitaplarında kadın ve erkek temsili dengeli hâle getirilebilir.
- Toplumsal cinsiyet temelli farkındalık seminerleri düzenlenebilir.
- Eğitim yöneticileri cinsiyet temelli ayrımcılığa karşı bilinçlendirilebilir.
- Eşitlikçi uygulamalar için yasal düzenlemeler güçlendirilebilir.
- Mesleklerin cinsiyete göre sınıflandırılmadığı etkinlikler geliştirilebilir.
- İş yerlerinde pozitif ayrımcılık politikaları etkin biçimde uygulanabilir.
- Toplumsal cinsiyet temalı araştırmalara ve projelere destek sağlanabilir.

Ek Bilgi

Çalışma, 2022/1 Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenen 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Desteği Programı kapsamında gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarını içermektedir. Etik kurul izni Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Etik Kurulunun 25/11/2022 tarih ve 2022/263 sayılı kararı ile alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Adaçay, F. R. (2014). *Toplumsal cinsiyet ve kalkınma*. Ekin.
- Akbaba, B. ve Kılcan, B. (2014) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözlü tarih çalışmalarına yönelik tutumları. *İlköğretim Online*, 13 (3), 746-758. <https://ilkogretim-online.org/index.php/pub/article/view/6210/6011>
- Akkaya, B. (2023). Lise öğrencilerine göre öğretmen davranışlarında toplumsal cinsiyet. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(51), 36-59. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3229>
- Akturan, U. ve Esen, A. (2008). *Fenomenoloji*. T. Baş ve U. Akturan (Eds.) *Nitel araştırma yöntemleri* (s. 83-98). Seçkin.
- Aslanpay Özdemir, E. (2023). *Toplumsal cinsiyet eşitliği kalkınma ve devlet*. Gazi Kitabevi.
- Aykaç, M., Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 297-314. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/817577>
- Başaran, M. (2019). *Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Bayramoğlu, L. (2015). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Pegem Akademi.

- Cangöz, İ. (2013). İletişim fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet farkındalığı ve cinsiyetçi şiddetle ilgili görüşleri. *Anadolu Üniversitesi, İletişim*, (19), 41-64. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/19440/19440.pdf?sequence=1>
- Çepni, S. (2018). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. 8. Baskı. Celepler Matbaacılık.
- Creswell, J. W. (2017). *Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Halil Ekşi, (Çev Ed.). Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi.
- Demirtaş, H. ve Özer, N. (2014). Okul müdürlerinin bakış açısıyla okul müdürlüğü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (1), 1-24.
- Dökmen, Z. Y. (2014). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. (5. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Dündar, S. (2021). *Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında toplumsal cinsiyet*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? bu ilişki nasıl çalışılabilir?. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 83-88.
- Gültekin, L., Güneş, G., Ertung, C. ve Şimşek, A. (Eds). (2013). *Toplumsal cinsiyet ve yansımaları*. Atılım Üniversitesi.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153, 157-171. <https://doi.org/10.20296/tsad.36267>
- Günindi Ersöz, A. (2016). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Anı.
- Hardelauf, M. (2019). Gender differences in investment behavior across countries and their relationship to economic development, gender equality, and culture. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3496290>
- İzmir, E. ve Turgut, T. (2019). Sosyal bilgiler ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği, B. Ü. İbret ve S. Kaymakçı (Eds.), *Sosyal Bilgiler ve Toplum* (s. 209-236). Pegem Akademi.
- Kandemir, A. ve Nartgün, Ş. S. (2022). Öğretmenlerin kendini sansürleme isteği ile toplumsal cinsiyet eşitliği, örgütsel dışlanma ve engel algıları arasındaki ilişki. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 8 (1) 123-145. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2525679>
- Karaboğa, T. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet rolleri. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (10. Yıl Özel Sayısı), 4847-4881. <https://doi.org/10.26466/opus.686709>
- Koş, N. ve Karacan, E. (2023). Kadın öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin düşünceleri. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 4 (2), 212-230. <https://doi.org/10.61861/spshcd.1409575>
- Koyuncu Şahin, M. ve Çoban, A. (2019). Türkiye’de eğitim alanında toplumsal cinsiyet üzerine yapılmış çalışmalara toplu bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (64), 588-599. http://sosyalarastirmalar.net/cilt12/sayi64_pdf/5egitim/koyuncusahin_mine.pdf
- Laçın Şimşek, C. (2011). Fen ve Teknoloji dersi öğretim programı ve ders kitaplarında Türk-İslam bilginlerine yer verilme durumu. *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 8 (4), 154-168.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nded). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). *Milli Eğitim*. https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2023428142532575-2023_sosyal_bilgiler.pdf
- Muñoz Boudet, A. M., Rahman T., Nasr N. ve Dalton, A. (2023). *Addressing social and gender norms to promote gender equality. World Bank Group Gender Thematic Policy Notes Series: Evidence and Practice Note*. World Bank Group., <https://doi.org/10.1596/39992>

- Osmanoğlu, A.E., Cantemür, H. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında şahsiyetler. *EKEV Akademi Dergisi*, 24, (82), 1-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/72040/1158399>
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14 (33), 99-112. <https://doi.org/10.21560/spcd.03093>
- Öztürk Kökpınar, M. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini kavrayışı ve öğretim faaliyetlerine yansıtması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Parlaktuna İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10 (4), 1217-1230. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/558494>
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15 (1), 47-57.
- Rayaprol, A. (2011). Teaching gender in indian universities: reflections on feminist pedagogy. *Sociological Bulletin*, 60 (1), 65-78. <https://doi.org/10.1177/0038022920110104>.
- Rayaprol, A., Raman, U., Farooqui, S. A. & Joshi, A. (2023). Gender sensitisation for school teachers: agents of change in the classroom. *Sociological Bulletin*, 72 (4), 534-545. <https://doi.org/10.1177/00380229231196769>.
- Riley, T. 2014. Boys are like puppies, girls aim to please: how teachers’ gender stereotypes may influence student placement decisions and classroom teaching. *Alberta Journal of Educational Research*, 60 (1), 1-21. <https://doi.org/10.55016/ojs/ajer.v60i1.55729>.
- Saldıray, A. (2017). *Örtük programda toplumsal cinsiyet: Bir ilkokulun örtük programında toplumsal cinsiyete ilişkin nitel bir çalışma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Dipnot.
- Sheehy, A., ve C. Solvason. (2023). Teaching lads’ lads and girly-girls: why recognising and tackling gender stereotypes still matters in education. *Education 3-13*, 10, 1-12. <https://doi.org/10.1080/03004279.2023.2224842>.
- Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. (5. baskıdan çeviri). (E. Dinç, Çev. Ed.), Pegem Akademi.
- Taher, S.S. (2022). The influence of gender stereotyping and demographic factors on academic choice: The case of the University of Debrecen. *Hungarian Educational Research Journal* 12 (2022) 2, 145–163. <https://doi.org/10.1556/063.2021.00056>.
- Tavdgiridze, L., Khasaia, I., Sherozia, N. ve Turmanidze, L. (2021, July 5–6). *Teachers' attitudes towards gender equality*. In EDULEARN21 Proceedings (pp. 2874-2880). <https://doi.org/10.21125/edulearn.2021.0620>.
- Tezer Asan, H. (2010), Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması. *Fe Dergi*, 2, (2), 65-74. https://doi.org/10.1501/Fc0001_0000000033.
- Topuz, S. K. ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*. 8 (2), 300-321.
- Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği. (2000). *Kadın-erkek eşitliğine doğru yürüyüş: Eğitim, çalışma yaşamı ve siyaset*. İstanbul: Yayın No. TÜSİAD-T/2000-12/290: 23.115). <https://tusiad.org.tr/yayinlar/raporlar/item/1866-kadin-erkek-esitligine-dogru-yuruyus-egitim-calisma-yasami-ve-siyaset>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982). Resmî Gazete, Sayı: 17863. 22 (3).
- Ünal, F., Tarhan, S. ve Çürükvelioğlu Köksal, E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6 (1), 227-236. <https://doi.org/10.14686/buefad.287496>

- Uygun, K. ve Önsan, Ö. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algıları. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (2), 99-114.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1350507>
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı), Seçkin.
- Yıldırım, Ş., Buharalıoğlu, C. ve Yıldırım, A. (2022). Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet tutumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 15 (91), 475-492

Extended Abstract

The concept of gender refers to the definition of socio-cultural roles that societies assign to women and men (Dökmen, 2014; Günindi Ersöz, 2016). The main reasons for gender inequality are the prejudices and stereotypes learned during the socialization process and the influence of institutions that perpetuate this inequality (Adaçay, 2014). In many societies, occupations are divided into "women's work" and "men's work", and women are usually offered low-ranking, insecure and low-paid jobs, while men are offered well-paid, secure and responsible jobs. When women enter the workforce, they have to accept worse conditions than men (Parlaktuna, 2010). These gender roles have a decisive impact on the participation of women and men in education, work, social and political life and create a negative imbalance, especially for women (Aslanpay Özdemir, 2023). School is an important socialization tool for developing gender equality and instilling egalitarian attitudes in students (Ünal et al., 2017; Parlaktuna, 2010). As early as preschool, students learn about gender-specific roles and responsibilities according to society's expectations (Tan, 2000). Social studies is a subject that teaches students concepts such as democracy, equality and discrimination and emphasizes the importance of these values in daily life (Ünal et al., 2017). It is of great importance that students in this course learn to be sensitive to individual differences and respect gender equality (Başaran, 2019). Teachers play an important role in helping students get to know themselves, shape their thoughts and personalities. Teachers' behaviors, addressing styles, distribution of tasks in the classroom, activities, materials used, professional goals and expectations from students deeply affect students' lives and can be a determining factor in the formation of gender stereotypes (Ünal et al., 2017). The purpose of this research is to determine the views of social studies teachers on gender equality in working life. In this context, answers to the following questions will be sought. 1. What does gender mean according to social studies teachers? 2. What are the views of social studies teachers on gender equality in working life? 3. What are the views of social studies teachers on the place of gender equality in working life in social studies courses? 4. What are the experiences of social studies teachers regarding the provision of gender equality in working life within the scope of the course? 5. What are the suggestions of social studies teachers regarding the provision of gender equality in working life? The study was conducted using a phenomenological design. The study was conducted with 20 social studies teachers, 10 female and 10 male. The study group was determined by an easily accessible case sample, one of the purposive sampling methods. The data obtained using the semi-structured interview form was analysed using content analysis. The results show that social studies teachers generally define the term "gender" as meaning that women and men have equal rights in social life. For working life, they indicated that the qualification criteria in the professions should be equal, that equal conditions should be created in business life, and that gender inequalities should be eliminated. It was noted that the distribution of tasks based on gender roles is still valid in education. Teachers stated that more is expected of men in areas such as status, discipline, and management, while more is expected of women in areas such as family problem solving, sensitivity, dress, and communication. Female teachers are expected to display emotional and gentle behavior and take responsibility in areas such as aesthetics and organization. This situation shows that female teachers are expected to take on the role of mother in the classroom and assume more responsibility in connection with housework. The fact that male teachers are expected to take on tasks that require physical strength and provide discipline shows how gender norms are internalized in education. Research has shown that teachers are under the influence of gender stereotypes in their roles as women and men. In addition, teachers indicated that women face obstacles in their professional lives, such as pregnancy, and that positive discrimination is necessary. Teachers indicated that emphasizing gender equality in social studies textbooks and including more content about historical female heroes and ways to gain rights would develop students' perspectives, and eliminating sexist approaches would raise awareness. They explained that tackling prejudice and stereotypes in the classroom and addressing concepts such as equality, freedom, and respect would help develop gender equality. The teachers believe that portraying women and men in unusual occupations through plays and skits, organizing activities that emphasize that occupations have nothing to do with gender, organizing activities that develop empathy, and educating families will increase awareness of gender equality. They suggested avoiding attitudes and expressions that could lead to gender discrimination and ensuring mixed seating arrangements. They also stated that awareness of gender equality should be developed through the media and civil society

organizations, that public opinion should be educated and that citizens should be informed through comprehensive education. They emphasized that women and men should be treated equally in working life, that gender-specific expectations should be eliminated and that inspections should be carried out on this issue. Finally, participants suggested that legislation on gender equality should be enacted and effectively implemented, that materials emphasizing equality should be developed in social studies classes, that physical differences between women and men should not be considered discrimination, and that awareness of gender equality should be raised from a young age.